

Probuzení citové vzpomínky a hlas Christiana Rosenkretze

Cvičení: imaginace člověka, který chce, co my jsme nechtěli

[... R. Steiner rekapituluje předchozí přednášku.] Řekli jsme si: Představím si, že to, co jsem tenkrát nechtěl, z čeho jsem se vyrval, by bylo [naopak] něčím, do čeho jsem se s tím nejsilnějším volným impulzem zapojil. Tedy to, co mi bylo antipatické - a protože mi to bylo antipatické, proto jsem se vyrval - to si představím tak, že si řeknu: Na zkoušku se oddám představě, že jsem to vši silou chtěl, a představím si obraz člověka, který něco takového vši silou chtěl. - A o věcech, o nichž jsem si říkal, že jsou to náhody, si také na zkoušku představím, že jsem je [sám] přivodil. Dejme tomu, že si vzpomenu, že mi tehdy a tehdy spadla na rameno cihla a způsobila mi pořádnou bolest. Oddám se tedy představě, že jsem [sám] vystoupil na střechu, uvolnil tam cihlu, tak aby v příštím okamžiku musela spadnout, a pak jsem rychle utíkal dolů, takže pak musela spadnout na mě. Nejde tady o to, aby to byly nějaké groteskní představy, ale o to, čeho tím chceme dosáhnout.

Skutečně se vžijme do duše člověka, s nímž jsme si sestrojili tento obraz, jako kdyby byl [on sám] chtěl všechno, co nás jen „náhodou“ potkalo, a jako by si byl přál všechno, z čeho jsme se vyrvali. V duši ovšem nenastane nic, provedeme-li takové cvičení dvakrát, třikrát, čtyřikrát, ale nastane v ní velmi mnoho, provedeme-li to v návaznosti na co nejvíc prožitků, které najdeme, jestliže je budeme hledat. Provádíme-li to znovu a znovu a skutečně živě si představujeme, imaginujeme-li přímo člověka, který to všechno, co my jsme nechtěli, chtěl, pak zjistíme, že tento obraz člověka, který si v duši vyvoláme, nás už nepustí; že na nás bude působit velice zvláštním dojmem: jako kdyby to skutečně bylo něco, co s námi nějak souvisí.

Citové vzpomínky

Jestliže si tímto způsobem osvojíme určitou jemnost s ohledem na

takovéto sebezpytování, záhy přijdeme na podobnost existující mezi takovouto náladou a obrazem, který jsme tu sestrojili, a mezi představou, kterou jsme vyvolali z paměti a nyní cítíme, že se vynořuje jako vzpomínková představa. Rozdíl je pouze ten, že při obvyklém paměťovém pochodu, při němž se v duši vynoří takováto představa, jde především o *představy*, zatímco to, co v duši ožívá, provádíme-li cvičení, o němž jsme mluvili, je něčím *pocitovým*, něčím, co souvisí spíše s našimi duševními náladami a méně s našimi představami.

Vůči tomuto obrazu máme zvláštní pocit. Na obrazu samotném až tak nezáleží, ale pocity, které máme, budí dojem podobný vzpomínkovým představám. A když pak něco takového opakujeme a opakujeme to znovu a znovu, zkušenost ukazuje, že poznání vyplyne s jistou vnitřní samozřejmostí; mohli bychom říci, že obraz, který jsme si sestrojili, se čímisi stává - tak jako i vzpomínková představa je stále jasnější a jasnější, zatímco nejprve, když se člověk samovolně zamyslí, se z hlubin duše vynoří jako temná.

Nejde tedy o to, co si tu představujeme, ale že to, co si představujeme, se proměňuje, stává se něčím jiným. Probíhá tu proces, jako když si někdo chce vzpomenout na nějaké jméno; váhá, přemýšlí a má jenom obrys, a řekne pak: Se...dlá...ček, ale má pocit, že to ještě není ono, a z důvodů, které sám není schopen poznat, se poté přidruží správné jméno, třeba: Voráček. Tak jako se zde vzájemně konstruují jména Sedláček - Voráček*, poskládá se i onen obraz, bude se měnit a vynoří se vůči němu pocit: Dosáhl jsi tu něčeho, co se v tobě skrývá a co ti způsobem, jakým se v tobě skrývá a jak se chová k veškerému tvému ostatnímu citovému životu, zřetelně ukazuje - v současné inkarnaci tyto věci takto v tobě být nemohly!

* V něm. orig. *Nufibaumer* a *Nufidórfer*. (Pozn. překl.)

Tím se pak s velkou vnitřní zřetelností ukáže, že něco takového, co se tu v nás skrývá, se nachází v minulosti. Musíme teď jen pochopit, že tu máme co dělat s jistým druhem schopnosti vzpomínat si, která musí být v lidské duši vypěstována; schopnost vzpomínat si, která musí být oproti obvyklé schopnosti označena jiným názvem. Obvyklou schopnost vzpomínat si bychom mohli označit slovem „představová vzpomínka“, kdežto schopnost, která nyní připadá v úvahu, bychom museli označit za jakýsi druh „citové“ či „pocitové vzpomínky“.

Oživení představ

[... *R. Steiner dále rozebírá vazbu představ, představových vzpomínek na fyzické tělo a na přítomnou inkarnaci a popisuje trojí obsah duševního života: představy, citové prožitky a volní impulzy.*] Při náležitě úvaze můžeme tušit, že v citech a volních impulzech máme něco, co si přinášíme z dřívějších inkarnací. Shrňte si to do citové paměti na rozdíl od paměti představové [existující] v jednom životě. V praxi si nelze vystačit s tím, že budeme uznávat jen představovou vzpomínku. Nic z toho, co rozvíjíme v životě představ, nás nemůže dovést k něčemu, co by mohlo vyvolat dojem, který (jestliže mu správně rozumíme) nám říká: Tady v sobě máš něco, co s tebou při narození vstoupilo do této inkarnace. - Musíme jít za hranice představového života, vzpomínání musí získat jiný charakter. A my jsme si řekli, jaký charakter získává. Jak si vzpomínáme? Vzpomínáme si tak, že se nezabýváme pouze představami: Tohle bylo v mém životě náhodné, s tímhle jsem se potkal, tady jsem byl v určité životní situaci, pak jsem ji opustil atd. - Nesmíme zůstat u představ, nýbrž musíme je oživit, aktivovat, jako kdyby před námi stál obraz osobnosti, která to chtěla, která to chtěla v našich žádostech, volních impulzech, citových prožitcích atd. Musíme se vžít do chtění. Je to tedy úplně jiné vžívání se než to, které připadá v úvahu u paměti při vžívání se do představového života; je to vžívání se do jiných duševních sil, mohu-li použít tohoto výrazu.

Tuto praxi, spočívající v rozvíjení duševního obsahu na základě

chtění, přání, žádání - praxi, která byla vždycky známá a byla používána v dávných okultních školách, v dávné okultní praxi - lze dobře zdůvodnit pomocí toho, co dokážeme říci na základě anthroposofického nebo jiného poznání o představovém, citovém a volním životě; lze ji tím pochopit a vysvětlit. Řekněme si tedy jasně, že pomocí zvláštních obsahů citového a volního života musíme rozvinout něco, co je do jisté míry podobné vzpomínkovým představám, co však nezůstává u pouhých představ; tím se ovšem dostáváme do situace, kdy rozvíjíme jiný druh schopnosti vzpomínat si, totiž takový druh, který nás pozvolna vyvede za hranice života, dané narozením a smrtí v jedné inkarnaci.

Je třeba zdůraznit, že cesta, která je zde charakterizována, je naprosto dobrá a jistá - je to však cesta odříkání. Snadnější je na základě nějakých vnějších důvodů si namlouvat, že jsem v minulé inkarnaci byl Marií Antoinettou, Máří Magdalenou a podobně. Dospět popsáním způsobem na základě skutečností, které v duši skutečně jsou, k obrazu toho, čím člověk byl, je obtížnější. Je to cesta odříkání především proto, že člověk může být většinou velice zklamán. Kdyby však někdo řekl, že to všechno může být jen něco, co si namlouváme, pak musíme namítnout: Člověk si však může i v případech svých vzpomínek namlouvat něco, co není pravda. - To všechno není žádná námitka. Určité kritérium k rozlišení klamu a fantastična existuje pouze v životě.

Prožitek varovného hlasu

[...] Tímto jsme si ukázali, že minulý pozemský život prosvítá do současného, že při pečlivém duševním vývoji máme opravdu možnost dospět k přesvědčení o skutečnosti reinkarnace, a to nejen k teoretickému, nýbrž k praktickému přesvědčení o duševní bytosti, nacházející se v nás a reinkarnující se - bytosti, o níž skutečně víme, že je něčím, co tu kdysi bylo.

Nicméně existují zážitky zcela jiného druhu, které vstupují do našeho života a o nichž nemůžeme říci, že do našeho života vstupují tak, abychom je mohli považovat za vzpomínku na minulý pozemský

život. Skutečně existují zážitky, u nichž musíme říci: Tak jak přede mne předstupují, nejsou vysvětlitelné na základě mého minulého života. Dnes bychom na tento druh zážitků jen poukázali. A poukázal bych na něj uvedením typického příkladu. To, co uvádíme jako příklad, se může přihodit sterým, tisícerým způsobem; ovšem to, co se přihodí, je podobné tomu, co budu jako typický příklad vyprávět.

Dejme tomu, že budeme mít člověka, který někde půjde lesem, a protože je ponořený do myšlenek, zapomene, že jde po lesní cestě, která bezprostředně sousedí s hlubokou propastí - stačí udělat pár kroků. Věc, která se beze všeho může stát, bych chtěl uvést v této podobě; tento příklad jsem vyprávěl i jinde, protože je mi znám případ velmi podobného rázu. - Tento člověk si nevšimne, že je tam propast, protože ho něco velmi zaujalo. A protože je tolik zaujat svým problémem, jde směrem k propasti, ovšem tak rázně, že kdyby udělal jen o dva tři kroky víc, nedokázal by se již zastavit. Musel by se pak zřítit dolů a jeho život by byl u konce. Avšak v okamžiku, kdy mu zbývá několik kroků, uslyší hlas: Zastav se! - Tento hlas na něj udělá takový dojem, že zůstane stát jako přibitý. Dotyčný si pomyslí, že tu musí být někdo, kdo se ho ujal. Uvědomí si, že jeho život by byl u konce, kdyby nebyl tímto způsobem zadržen. Rozhlédne se, ale nikoho nevidí.

***Darování nového života a povolání
Christianem Rosenkreutzem***

Materialisticky uvažující člověk nyní řekne: Na základě nějakých okolností vystoupila z hlubin jeho duše sluchová halucinace a dotyčný se tímto způsobem zachránil šťastnou náhodou. - O celé věci však lze smýšlet i jiným způsobem; přinejmenším to musíme připustit. Chci to dnes jen uvést; o tomto jiném způsobu se dá totiž

jen vyprávět, nedá se dokázat. Můžeme si říci: V okamžiku, kdy jsi dospěl do karmické krize, ti byl v důsledku dějů v duchovním světě život vlastně darován. Kdyby všechno pokračovalo dál, aniž by se stala tato událost, tvůj život by skončil. Takto však byl k tvému předchozímu životu připojen jakoby nový život. Tento nový život je svým způsobem dar a ty za něj vděčíš mocnostem stojícím za tímto hlasem!

Takovýto zážitek by mohla mít opravdu spousta dnešních lidí, jen kdyby pěstovali skutečné sebepoznání. Takovéto zážitky totiž vstupují do života velké spousty dnešních lidí. A [neví-li o něm,] není to tím, že by lidé takovýto zážitek neměli, nýbrž tím, že nemají nezbytnou pozornost, že ho přejdou; ne vždy se totiž dostaví tak zřetelně, jak jsme vyličili, nýbrž lidé ho při své obvyklé nepozornosti přehlédnou.

[...] Událost, kterou jsme popsali, zaznamenáme jen při ducha-přítomném, skutečném sebepozorování. A chováme-li vůči takovéto události náležitou pokoru, dospějeme možná i ke zcela zvláštnímu pocitu - k pocitu, že nám je život od toho dne darován a že ho máme, tak jak od toho dne probíhá, také použít zvláštním způsobem. To je dobrý pocit, který působí podobně jako proces vzpomínání, kdy si člověk říká: Prožil jsi karmickou krizi, tvůj život byl uzavřen! - Když se ponoří do tohoto pocitu pokory, nastane něco, co ho zprvu přiměje, aby si řekl: Není to vzpomínková představa, jakou jsem v životě prožil častěji, je to něco zcela zvláštního!

K tomu, co dnes můžeme jen naznačit, vám v příští přednášce budu moci sdělit více. Tak, jak to teď bylo naznačeno, totiž zkouší velký zasvěcenec novější doby ty, jež považuje za způsobilé, aby se stali jeho vyznavači. Neboť věci, které nás mají postavit do duchovního světa, také vycházejí z duchovních skutečností, jež se kolem nás dějí, respektive ze správného poznání těchto skutečností. A zmíněný hlas, který se objevuje u mnoha lidí, nelze považovat za halucinaci; neboť takovýmto hlasem promlouvá vůdce, jehož nazýváme Christian Rosenkreutz, k těm, které si vyvolil ze zástupu ostatních a kteří se mohou stát jeho vyznavači. Takto přichází

volání od individuality, o níž ještě budeme moci mluvit jako o té, která žila v jedné zvláštní inkarnaci ve 13. století, aby v tom měl člověk, který něco podobného prožije, poznávací znamení, jehož pomocí se může postavit do duchovního světa. [...]

R. Steiner, přednáška pro členy Theosofické společnosti z 30. ledna 1912 v Berlíně, in: Wiederverkörperung und Karma, GA 135, str. 24nn.

Rudolf Steiner

GA 135